אמתניתין העור והרוטב והקיפה וכו' מצטרפין לטמא טומאת אוכלין אמר ריש לקיש לא שנו אלא עצם דהוי שומר אבל נימא לא הויא שומר ור' יוחנן אמר א] אפילו נימא נמי הויא שומר א"ל ר"ל לר' יוחנן ומי איכא שומר על גבי שומר חלחולי מחלחל מתקיף לה רב אחא אלא מעתה תפילין היכי כתבינן ד)הא בעינן כתיבה תמה וליכא אישתמיטתיה הא דאמרי במערבא כל נקב שהדיו עובר עליו אינו נקב איתיביה ר' יוחנן לריש לקיש עור שיש עליו כזית בשר הנוגע בציב היוצא ממנו ובשערה שכנגדו טמא מאי לאו משום שומר לא משום יד נימא אחת למאי חזיא כדאמר רבי אילעא במלאי שבין המלאין ה"נ בנימא שבין הנימין והיכא איתמר דרבי אילעא אהא דתנן המלאי שבשבלין מטמאין ומיטמאין ואין מצטרפין מלאי למאי חזיא אמר רבי אילעא במלאי שבין המלאין: והרוטב: מאי רוטב אמר רבא שומנא א"ל אביי הוא עצמו יטמא טומאת אוכלין אלא א] ו)חלב דקריש מאי איריא קריש כי לא קריש נמי ז)דאמר ריש לקיש ד]ציר שעל גבי ירק מצטרף לככותבת ביום הכפורים התם משום יתובי דעתא הוא בכל דהו מיתבא דעתיה הכא משום איצטרופי הוא אי קריש מצטרף אי לא קריש לא מצטרף: והקיפה: מאי ה]קיפה אמר ב] ח)רבה פירמא א"ל אביי הוא עצמו יטמא טומאת אוכלין אלא אמר רב פפא ט)תבלין י)תנן התם כ)הקפה את הדם ואכלו או שהמחה את החלב וגמעו חייב בשלמא הקפה את הדם ואכלו כיון דאקפיה אחשובי אחשביה אלא המחה את החלב וגמעו אכילה כתיבא ביה והא לאו אכילה היא אמר ר"ל אמר קרא 1נפש לרבות את השותה תניא נמי גבי חמץ כה"ג ל)המחהו וגמעו 2אם חמץ הוא ענוש כרת 3אם מצה היא אין אדם יוצא בה ידי חובתו בפסח בשלמא אם מצה היא אין אדם יוצא בה ידי חובתו בפסח 2לחם עוני אמר רחמנא והאי ג] לאו לחם עוני הוא אלא אם חמץ הוא ענוש כרת אכילה כתיבא ביה אמר ריש לקיש אמר קרא 3נפש לרבות את השותה ותניא נמי גבי נבלת עוף טהור כה"ג מ)המחהו באור טמא בחמה טהור והוינן בה אכילה כתיב ביה אמר ריש לקיש אמר קרא 4נפש לרבות את השותה אי הכי בחמה נמי בחמה איסרוחי מסרח וצריכי דאי כתב רחמנא חלב חמץ לא אתי מיניה שכן לא היתה לו שעת הכושר נבלה לא אתי מיניה שכן ענוש כרת ואי כתב רחמנא חמץ חלב לא אתי מיניה שכן לא הותר מכללו ונבלה לא אתיא מיניה שכן ענוש כרת ואי כתב רחמנא בנבלה הנך לא אתיא מינה שכן מטמאה חדא מחדא לא אתיא תיתי חדא מתרתי הי תיתי לא לכתוב רחמנא בנבלה ותיתי מהנך מה להנך שכן ענוש כרת לא לכתוב רחמנא בחמץ ותיתי מהנך מה להנך שכן לא היתה להן שעת הכושר לא לכתוב רחמנא בחלב ותיתי מהנך מה להנך שכן לא הותר מכללן תאמר בחלב שהותר מכללו ומאי ניהו אילימא חלב בהמה לגבוה נבלה נמי אשתראי מליקה דחטאת העוף לכהנים לעולם חלב חיה להדיוט ודקא קשיא לך נ)כהנים משלחן גבוה קא זכו והא דתניא ס)הטמאים לאסור צירן ורוטבן וקיפה שלהן למה לי ליגמר מהני צריכי דאי לא כתב רחמנא הוה אמינא דיו לבא מן הדין להיות כנדון מה התם עד דאיכא כזית אף הכא נמי עד דאיכא כזית

וליכתוב

מתניתין. דקתני עצמות מצטרפין ועל כרחך משום שומר דהא יד לא מצטרף אבל נימא לא הוי שומר ולא מצטרף דאין שומר על גבי שומר: **שומנא.** שומן שעל המרק: **אמר ליה אביי.** שומן למה לי לאצטרופי דקתני מצטרפין לטמא טומאת אוכלין בהדי בשר הא בפני עצמו לא ושומן אמאי לא אוכל מעליא הוא: **חלב דקריש.** לחה היוצאה מן הבשר שקורין גליי"ר"א: **ציר שעל גבי ירק.** משקה היוצא מן הירק. ל"א (צירי) שהיו מטבילין מאכלן בציר: **מצטרפין לכותבת.** ואע"ג דלא קריש כיון דבהדי אוכל מיחבר אוכל הוא: **ומשני הכא.** טעמא דיוה"כ לאו משום אוכלא הוא דאי נמי לאו אוכלא כיון דמייתבא דעתיה מחייב דהא לא תעונה כתיב (ויקרא כג) וזה לא התענה אבל הכא אוכל ומשקה אין מצטרפין דהא לא שוו שיעורייהו. ואע"ג דהתם נמי תנן (יומא דף עג:) אכל ושתה אין מצטרפין ה"מ אכל ושתה דקים להו לרבנן דלא מייתבא דעתיה בהכי אבל ציר שע"ג ירק קים להו לרבנן דמייתבא: **קיפה.** פ) פונדרייל"א דק שבבשר שנוזל ליסוד הקדרה שקורין פונדרייל"א: **תבלין.** באנפי נפשייהו ולא אכלי להו אינשי: **הקפה.** הקרישו על ו) גבי האור: **לרבות את השותה.** מדכתיב (ויקרא ז) ונכרתה הנפש נפש משמע כל דבר המיישב דעתו של אדם ואפילו שותה כמו (בראשית כג) אם יש את נפשכם שהיא לשון תאוה וקורת רוח שהנפש נהנה ממנו: **המחהו.** התיכו לעוף טהור באור שקורין פונדר"א וגמעו מטמא בגדים אבית הבליעה: **המחהו בחמה.** וגמעו טהור וטעמא מפרש לקמן: **וכל ז) נפש אשר תאכל נבלה וגו'.** גבי נבלת עוף טהור כתיב (ויקרא יז): **משלחן גבוה וכו'.** והיתרא משום גבוה הוא אבל לגבי הדיוט לא אשכחן דהותר: **הטמאים.** בשרצים כתיב וה"א יתירא קא דריש: **ליגמר.** מחלב וחמץ ונבלה דמיחוי שלהם כמותם:

שרצים

הוא עצמו יטמא טומאת אוכלין. הוה מצי למימר יטמא טומאת נבלות א"נ טומאת נבלות לא מטמא דאיכא מילי טובא דמטמא טומאת אוכלין ולא מטמא טומאת נבלות כדתנן (לעיל דף קיז:) השוחט בהמה לעובד כוכבים ומפרכסת כו':

הקפה הדם ואכלו. הקפהו בחמה מיירי כדפרשינן בהקומץ רבה (מנחות דף כא.) אבל באור לא דדם שבשלו אינו עובר עליו:

לרבות השותה. וא"ת ולמה לי קרא הא שתיה הויא בכלל אכילה ט)כדדרשי' בפ"ג דשבועות (דף כב:) מדכתיב ואכלת לפני וגו' מעשר דגנך תירושך וקרי תירוש אכילה וי"ל דהתם במילי דשתיה כגון יין ושמן והכא במידי דבר אכילה דממחי להו י)ושתי להו: **לחם** עוני אמר רחמנא. הוה מצי למימר נמי אכילה כתיב ביה: **אלא** אם חמץ הוא ענוש כרת הא אכילה כתיב ביה. אע"ג דהוא אסור בהנאה הנאת חמץ לית ביה כרת אלא לאו: **חמץ** לא אתי מיניה שכן לא היתה לו שעת הכושר. וא"ת חלב נמי הוי לו שעת הכושר כשהיה במעי אמו דאפילו רבי יוחנן דאמר (לעיל דף עה.) תלש חלב מבן ט' חי דחדשים גרמי בבן ח' מודה ויש לומר דחמץ כמו שהוא עתה היתה לו שעת הכושר ושוב לא נשתנה אבל חלב אחר שיצא לאויר העולם לא היתה לו שעת הכושר להיתר:

חלב לא אתי מיניה שלא הותר מכללו. הקשה הר"ר שמואל מוורדו"ן לר' יוסי דלא חייש להא פירכא בפסחים (דף כג:) וחשיב חלב לא הותר מכללו דקאמר ורבי יוסי הגלילי אנן בבהמה קאמרינן בבהמה מיהא לא אשתרי כ) וליכא למיפרך נמי מה לחמץ שכן אסור בהנאה דהא לר' יוסי הגלילי חמץ מותר בהנאה כדאמר התם וי"ל דלרבי יוסי [הגלילי] ודאי אתא נפש לדרשה אחריתי: **מה** להנך שכן לא היתה להם שעת הכושר. דנבלה כמו שהיא עתה מתה לא היה לה שעת הכושר א"נ מחיים היה בה איסור אבר מן החי ואפילו למ"ד ל)(לאו) לאיברים עומדת היה בה איסור שאינה זובחה: מ)**שכן** טומאתן במשהו. תימה דבכל מקום מזכיר כעדשה וכאן נקט משהו וכן בפרק השוחט והמעלה (זבחים דף קו:) דפריך לאו בחלב למה לי כו' תיתי משרצים טמאין מה לשרצים טמאין שכן מטמא בכל שהוא ומיהו בלאו הכי התם נראה דלא גרסינן ליה דלא אצטריך להזכיר משהו גבי חלב דהא חלב לא מטמא כלל וסופרים שבשו משום דבתר הכי קאמר ואי משרצים טהורים מה לשרצים טהורים שכן איסורן במשהו פירוש משום בריה וכתבו כמו כן גבי טמאים:

והא דתנן הטמאים כו'. דתניא גרסינן דאינה משנה:

ליכתוב

עין משפט נר מצוה

כג א מיי' פ"ג מהל' שביתת עשור הל' ז סמג לאוין סט טוש"ע א"ח סי' תריב סעיף ג:

כד ב מיי' פ"א מהל' חמץ הל' א [ופ"ד מהלכות מאכלות אסורות הלכה ט] סמג לאוין שו:

כה ג מיי' פ"ו מהל' חמץ ומצה הל' ו טוש"ע א"ח סי' תעא סעיף ד:

כו ד מיי' פ"ג מהל' שאר אבות הטומאות הלכה י:

◆

תורה אור השלם

1. כִּי כָּל אֹכֵל חֵלֶב מִן הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר יַקְרִיב מִמֶּנָּה אִשֶּׁה לַיְיָ וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הָאֹכֶלֶת מֵעַמֶּיהָ: ויקרא ז כה

2. לֹא תֹאכַל עָלָיו חָמֵץ שִׁבְעַת יָמִים תֹּאכַל עָלָיו מַצּוֹת לֶחֶם עֹנִי כִּי בְחִפָּזוֹן יָצָאתָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְמַעַן תִּזְכֹּר אֶת יוֹם צֵאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ: דברים טז ג

3. שִׁבְעַת יָמִים מַצּוֹת תֹּאכֵלוּ אַךְ בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן תַּשְׁבִּיתוּ שְּׂאֹר מִבָּתֵּיכֶם כִּי כָּל אֹכֵל חָמֵץ וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מִיִּשְׂרָאֵל מִיּוֹם הָרִאשֹׁן עַד יוֹם הַשְּׁבִעִי: שמות יב טו

4. וְכָל נֶפֶשׁ אֲשֶׁר תֹּאכַל נְבֵלָה וּטְרֵפָה בָּאֶזְרָח וּבַגֵּר וְכִבֶּס בְּגָדָיו וְרָחַץ בַּמַּיִם וְטָמֵא עַד הָעֶרֶב וְטָהֵר: ויקרא יז טו

◆

לעזי רש"י

גלייר"א. ליחה.

פונדריל"א. שמרים.

משקע.

פונדר"א. להמיס.

◆

שיטה מקובצת

א] אלא חלא דקריש מאי איריא: ב] אמר רבא פירמא: ג] לחם עוני אמר רחמנא והאי כיון דפרתיה לאו לחם הוא אלא אם חמץ: ד] ל"א ציר ממש שהיו מטבילין: ה] קיפה פירמא דק של בשר: ו] הקפה הקרישו ע"י האור: ז] וכל הנפש אשר תאכל נבלה וגו': ח] אנן בבהמה קאמרינן בבהמה מיהא לא אישתרי אמאי איצטריך קרא בחלב וליכא למיפרך נמי מה לחמץ כו' דהא לר' יוסי הגלילי מותר בהנאה ושמא האי נפש אתא לדרשא אחריתי:

מסורת הש"ס

א) [שבת קח.], ב) [נ"ל אלא דקריש. ערוך ערך חל י"ח], ג) יומא פ:, ד) [עי' תוס' לעיל קיב: ד"ה וקיפה], ה) נ"א רבא. רש"ל, ו) [עי' תוס' נדה נ. ד"ה כל], ז) [ליתא משנה ועי' תוס' לעיל פו: על הגליון], ח) מנחות כא., ט) פסחים לה., י) [נזיר ג.], כ) [ביצה כא. וש"נ], ל) לעיל קיב: בכורות ו:, מ) [עי' תוס' נדה נב. ד"ה שמיה], נ) רש"א מ"ז, ס) [ועי' תוס' ביצה כב. ד"ה במוקם ותוס' שבועות כב. ד"ה האוכל], ע) שייך לע"ב.

◆

גליון הש"ס

גמ' תנן התם הקפה. עי' שבועות דף כב ע"א תוס' ד"ה גמר וצ"ע: תוס' ד"ה לרבות וכו' ושתי להו. עי' נדה דף לב ע"א תוס' ד"ה שתיה:

◆

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] גמ' אפי' נימא נמי הויא שומר. נ"ב מיי' פ"א מהל' אבות הטומאות הל' י"א וע"ש בכ"מ ודו"ק:

◆

מוסף רש"י

פירמא. תבלין ותקקתא הבשר השוחקת בשולי קדירה (זבחים לה. ובעי"ז לעיל קיב:). הקפה את הדם. כמו קפאו תהומות (מנחות כא.). חייב. משום דם לא חלב (שם). המחהו וגמעו. אפום לחם דמין דגן קלי, ואשמעינן דגמיעה כאכילה למיינו. המחה, דיסטמפריי"ר בלע"ז שהמחהו במים (פסחים לה.). אין אדם יוצא בה ידי חובתו. דלאו לכך אכילה קאמר ליה (שם). המחהו באור. חלב נבלה שהמחהו באור, שהתיכו באור, טמא. דעדיין אוכל דאוי הוא, המחהו בחמה טהור. דפיגה טומאתו (נזיר ג.). הטמאים. אלה הטמאים לכם בכל השרץ, ה"א יתירא (בכורות ו: ובעי"ז לעיל קיב:). צירן. שומן הדג (בכורות ו:). וקיפה. ריסוקי בשר וקפלוטות שבשולי קדירה (שם ובעי"ז לעיל שם).

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones

Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com